

Полозова Т.В.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9956-8816>*

МОНІТОРИНГ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕС-СТРУКТУР

У сучасних умовах глобалізації та динамічних технологічних трансформацій інноваційно-інвестиційний розвиток бізнес-структур є найважливішим фактором забезпечення їх конкурентоспроможності та стратегічної стійкості. У контексті формування економіки знань контроль та оцінювання процесів впровадження інновацій, ефективності використання інвестиційних ресурсів і ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності набувають особливого значення. Одним із найважливіших інструментів такого оцінювання є моніторинг, що забезпечує систематичний збір, аналіз, інтерпретацію та прогнозування даних щодо інноваційно-інвестиційних процесів у мінливому бізнес-середовищі.

Теоретико-методологічні аспекти моніторингу поведінки організацій та розвитку бізнес-структур розглядалися багатьма авторами, серед яких В. В. Даценко, А. А. Караянц [1], П. Г. Перерва, Л. В. Шаульська, Т. О. Кобелева [2], О. А. Шульга [3], В. Ю. Худoley, О. О. Карпенко, Є. І. Бірюков [4], С. С. Ярмус, Т. Б. Ярмус, В. П. Далик, О. Б. Мрихіна, О. І. Шоробура, В. В. Паськів [5], Т. В. Полозова, Н. В. Довгопол [6] та інші. Проте питання саме моніторингу інноваційно-інвестиційного розвитку бізнес-структур не мають узагальненої концепції та потребують подальшого наукового пошуку.

Мета дослідження полягає у розкритті змісту, завдань та методологічних підходів до моніторингу інноваційно-інвестиційного розвитку бізнес-структур.

У широкому сенсі моніторинг інноваційно-інвестиційного розвитку – це комплексна система безперервного спостереження, яка спрямована на

оцінювання ефективності інноваційних процесів, залучення та використання інвестицій, а також на визначення тенденцій стратегічного розвитку суб'єктів господарювання. Він базується на принципах системності, регулярності, достовірності та цілеспрямованості інформаційних потоків. При цьому основними об'єктами моніторингу є: інноваційні продукти, технології, процеси та проекти; інвестиційні ресурси та їх структура; показники ефективності інноваційної діяльності (рівень інноваційності продукції, частка витрат на НДДКР, рентабельність інноваційних проектів); внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на інноваційно-інвестиційну активність бізнес-структур.

Колектив авторів у роботі [5] визначає систему моніторингу інноваційного розвитку бізнес-структури як «інформаційно-аналітичну систему, яка забезпечує процес управління інноваційним розвитком бізнес-структури своєчасним якісним та кількісним змістом даних для регулювання та корекції організації інноваційної діяльності та ефективного управління поточним рівнем інноваційної діяльності» [5, с.151].

У результаті аналізу наукових джерел у даному дослідженні запропоновано авторське визначення поняття «Моніторинг інноваційно-інвестиційного розвитку бізнес-структур», під яким розуміється цілісна система безперервного спостереження, збору, верифікації та аналітичної інтерпретації кількісних і якісних показників, що відображають динаміку формування, реалізації та ефективності інноваційно-інвестиційних процесів бізнес-структур.

Такий моніторинг спрямований на виявлення тенденцій, ризиків і структурних змін у розвитку бізнес-структур, забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку стратегічного управління та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації інноваційної діяльності, підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів, підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Моніторинг є важливим складником управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, оскільки дозволяє оцінити не лише поточний стан об'єкта, а й прогнозувати можливі ризики, визначати перспективні напрями розвитку та формувати ефективні інвестиційні стратегії.

В основу моніторингу покладено комплекс методів кількісного та якісного аналізу, зокрема статистичний аналіз, експертне оцінювання, методи стратегічного аналізу (SWOT-, PEST-, GAP-аналіз), економіко-математичне моделювання.

Інноваційно-інвестиційний розвиток бізнес-структур є складним багатofакторним процесом, який охоплює такі елементи, як генерування та відбір інноваційних ідей, забезпечення фінансових ресурсів для реалізації інновацій, управління життєвим циклом інноваційного продукту, оцінювання результативності інноваційної діяльності, забезпечення адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища. Управління цим процесом неможливе без дієвої інформаційної основи, яку забезпечує моніторинг. На його основі формуються управлінські рішення щодо модернізації виробництва, переорієнтації інвестиційних потоків, упровадження нових технологій та формування інноваційної стратегії.

У сучасній економіці інноваційність стає вирішальним фактором конкурентоспроможності. Бізнес-структури, які ефективно використовують інноваційні рішення та інституційно підтримують інвестиційні процеси, здатні швидше адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. При цьому моніторинг виконує певні функції: аналітична, діагностична, прогностична, контролююча.

Упровадження системи моніторингу в діяльність бізнес-структур потребує чіткого визначення її цілей, алгоритму дій та засобів збору інформації. До основних етапів організації моніторингу належать: визначення цілей і завдань моніторингу; формування системи показників; збір та обробка даних; аналіз і інтерпретація результатів; розроблення рекомендацій.

Узагальнюючи результати проведених досліджень, можна зробити висновок, що моніторинг інноваційно-інвестиційного розвитку бізнес-структур є важливим інструментом забезпечення їх стратегічної стійкості та конкурентоспроможності. Він дає змогу здійснювати систематичний контроль за станом інноваційної діяльності, своєчасно виявляти загрози та ризики, аналізувати ефективність інвестиційних рішень і формувати науково

обґрунтовані управлінські стратегії. За умов стрімких змін глобального економічного середовища підприємства, які впроваджують ефективні системи моніторингу, отримують суттєві переваги в довгостроковій перспективі.

Перелік джерел посилання

1. Даценко В. В., Караянц А. А. Моніторинг поведінкових моделей організацій: стратегія, аналітика та розвиток. *Економічний простір*. 2025. № 201. С. 297-303.

2. Перерва П. Г., Шаульська Л. В., Кобєлева Т. О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. 2023. Вип. 1. С. 34-44.

3. Шульга О. А. Базові моделі моніторингу у системі стратегічного розвитку організації. *Підприємництво та інновації*. 2023. Вип. 29. С. 106-113.

4. Худолей В. Ю., Карпенко О. О., Бірюков Є. І. Система оцінки та моніторингу сталого розвитку підприємства. *Economic synergy*. 2025. Iss. 1. С. 8-25.

5. Ярмус С. С., Ярмус Т. Б., Далик В. П., Мрихіна О. Б., Шоробура О. І., Паськів В. В. Система моніторингу інноваційного розвитку бізнес-структури. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*. 2023. № 8. С. 148-156.

6. Полозова Т. В., Довгопол Н. В. Моніторинг конкурентної активності підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки. *Innovative educational technologies: European experience and its application in training in economics and management: Proceedings of scientific and pedagogical internship (February 13 – March 26, 2023, Riga, Latvia)*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. p. 277-280.